

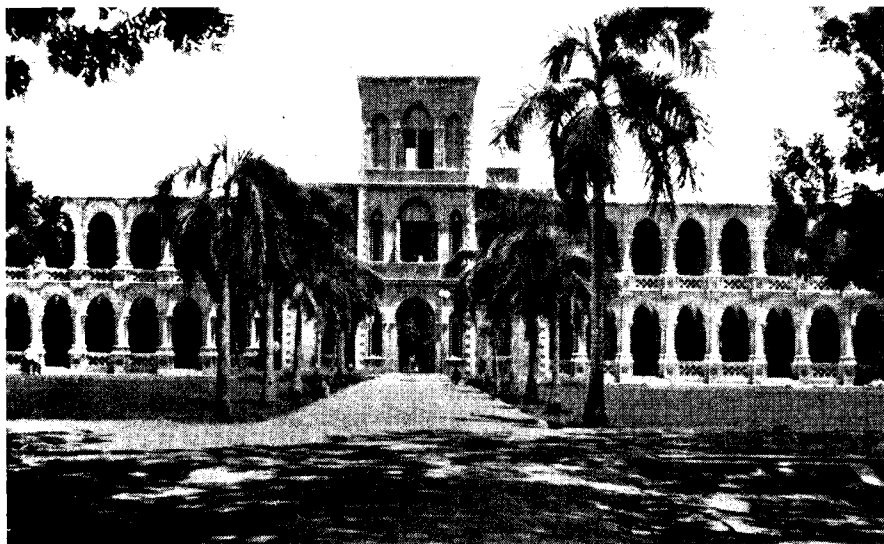
GÖTHEBORGSKE SPIONEN

nr 9-10 - 1961

JUBILEUMSNUMMER

årg. 26

Khartoums universitet

Tore Nordenstam:

Om engelska engelsmän och sudanesiska studenter

Det förekommer ingen rasdiskrimination i Sudan, vare sig mot svarta eller vita. Från den synpunkten som från så många andra är detta ett lyckligt lottat hörn av Afrika. Till orsakerna hör kanske att en rankning efter hudfärg skulle vara svärgenombärförbar i ett land där hudfärgen skiftar i alla nyanser från de ljusa beduinerna i norr till de svarta dinka och shilluk i söder. Men viktigare är kanske att Sudan inte inbjudit till någon större vit exploatering. Här finns inga sådana påtagliga tillgångar som Kenyas »vita högländer» eller Sydafrikas guld och diamanter. Större delen av republiken Sudan består av stäpp och öken, i söder finns sumpmarker och tropiska skogar, avståndet är väldiga, klimatet har länge ansetts avskräckande.

Den engelska administrationen bestod av några hundratal personer, som enligt alla vittnesbörd utgjorde den kanske förnämsta kolonisationsapparat som existerat. (Enligt den elake ex-guvernören på Sinai, major Jarvis, beror det på att alla vittnesbörden kommer från f. d. engelska tjänstmän i Sudan som råkade ha en hög uppfattning om varandra i motsats till engelsmännen i Egypten och Indien.) Det var alltså enkelt att avveckla kolonistyret, när Sudan blev självständigt för snart sex år sedan.

Utlänningarna försvann inte i och med republikens införande. Flera tusen grekiska affärsmän bor kvar, och det finns förmodligen fler engelsmän än någonsin tidigare i Khartoum, anställda vid de stora utländska bola-

gen, vid departementen och vid universitetet.

Olikfärgade diskrimineras inte i Sudan, men desto större är klasskillnaderna. Aker man bil genom de tre städerna vid Blå och Vita Nilens sammanflöde, Khartoum, Omdurman och Khartoum North, slås man av den stränga sociala skiktningen. Khartoum är en europeisk stad med breda avenyer och stora villor i parkaktig grönska, och de forna kolonisationsvillorna bebos nu av regeringsmedlemmar, andra höga militärer och professorer. Utanför Kitcheners ursprungliga stadsplan breder nya områden ut sig, universitets- och ämbetsmannahus på ett ställe, ambassader och rika grekers villor på ett annat, oansenliga arabiska lerhusbyar ut mot öknen. Vid Blå Nil-stranden på Khartoum North-sidan ligger miljonpalats intill riskojor.

Universitetslärarna med sina 100 till 200 pund i månaden tillhör definitivt överklassen i Khartoum, även om 100 pund inte är mycket med tanke på de uppskrivade priserna. Men vilken orimlig skillnad mot de lägst avlönade arbetarna med fem—sex pund i månaden!

*

Engelsmännen i de forna kolonierna är mer engelska än engelsmännen i England. I ett socialt ålderdomligt land som Sudan kan man ännu leva det liv som en obönhörlig nivelering snabbt är på väg att utrota i Europa: överklassens liv i gedigna hem med välskötta trädgårdar där tjänarna sköter alla praktiska bestyr. En

ung afrikansk författare har formulerat det utmärkt: den vite mannen i Afrika »måste leva upp till, eller ner till, ett nationellt ideal», han skapar illusionen »att han är ett slags halvgud vars händer aldrig får smutsas, som aldrig får tillåtas bära något tyngre än en portfölj eller använda något redskap tyngre än en penna» (William Conton, *The African*. 1960). Illusionen lever, men den är dömd att försvinna, och kolonialbeteendet är på utdöende. Frackmiddagarna med långa klänningar — en monstrositet i det sudanesiska klimatet — är borta, smokingmiddagar förekommer knappast hos de yngre nykomlingarna vid universitetet.

Men det är gott om oskolad arbetskraft och ont om arbetstillfällen, så ännu kan man omge sig med kock, boy och trädgårdsmästare. Lagg här till att universitetet förser sina lärare och tjänstemän med villor (det är en nödvändighet med tanke på bostads-

marknaden; att hyra ett hus själv kostar ofta mer än en professorslön), och bilden blir något feodal.

Majoriteten av de tvåhundra lärarna vid universitetet i Khartoum består nog av engelsmän, men skaran är brokig för övrigt: sudaneser, egyptier, jugoslaver, tyskar, svenskar, indier, ceyloneser, osv. Meningen är att staben skall sudaniseras helt så småningom, med det kommer att ta årtionden att genomföra. Afrika är en god arbetsmarknad för svenska akademiker.

*

Universitetet i Khartoum är jämnt tio år gammalt. Det bildades 1951 genom en sammanslagning av Gordon Memorial College och The Kitchener School of Medicine, som redan tidigare meddelat akademisk undervisning. Enligt *Sudan Almanac* för 1961 har det 1,375 studenter, varav 55 kvinnliga. Men det befinner sig i snabb expansion. Antalet studenter ökar, nya institutioner inrättas, och de gamla byggs ut.

Universitetet är »residential» på engelskt manér vilket är praktiskt men inbjuder till en patriarkalisk behandling av studenterna. Studenterna verkar i vissa avseenden omognare än jämnåriga i Sverige. t. ex., och de behandlas också som omogna — det är en cirkelgång som måste brytas. I fråga om politiskt intresse överträffar de emellertid sina svenska kollegor betydligt. Studenterna i de unga länderna är medvetna om sin starka ställning i samhället. Att vara stu-

dent i ett underutvecklat land är redan mycket. De är släktens och stammens stolthet och hopp, och framför dem ligger snabba och säkra karriärer. Sätten att framföra politiska åsikter är begränsade i militärdiktaturen Sudan, och i praktiken fanns bara ett slagkraftigt medel att tillgripa: strejk. Studenterna strejkar ibland mot misshagliga universitetsförhållanden (som stipendiernas storlek), men oftast mot misshagliga politiska förhållanden.

Praktiskt taget all undervisning sker f. n. av praktiska skäl på engelska men på regeringens program står arabisering. Islamiseringspolitiken är olycklig för det icke-arabiska svarta Sudan, som satts på undantag. Det finns bara ett läroverk i hela södra Sudan, och antalet »southerners» är alltså försvinnande litet vid universitetet. Av 57 filosofistuderande i andra årskursen är bara 4 från Södern. Och ännu har inte någon kvinnlig student kommit söderifrån — där finns inget flickläroverk. Att integrera den arabiska norra delen med den negerbefolkade södra är ett av den artificiella statsbildningen Sudans stora problem.

Underhållning av högsta klass

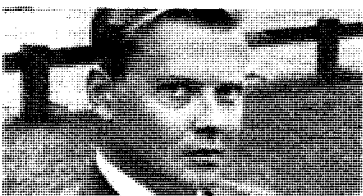

STURE DAHLSTRÖM

Änglar blåser hårt

”Dahlströms berättartalang är otvivelaktigt något i särklass... den är rolig, valdsamt rolig och medryckande... en välbehövlig och högexplosiv litterärbomb med självständiga värden.”

Lars-Gunnar Eriksson i *Sv D*
19: 50, inb. 23: 50

INGVAR ORRE

Människans nöjen

”betecknar Orres genombrott som författare.”

Thomas von Vegesack i *ST*

”en elegant och lätsam och ibland även spirituell historia.”

Erik Hj. Linder i *GP*
22: 50, inb. 27: 50

RABÉN & SJÖGREN

Musik för vår tid

Det är inte lätt att vara musikpublik idag, om man ärligen vill försöka smälta och ta ställning till det man får höra. Det är inte heller lätt att vara tonsättare, om man vill tillhöra de främsta i ledet. Den moderna musikens dilemma kan till stor del förklaras av att det som görs av pionjärerna idag ligger så långt ifrån vad gemene man kan tillgodogöra sig. Därtill kommer, att i vårt land musiken mer än någon annan konstart lever på obestånd, vilket inte hindrat, att svenskt musikliv trots en smal social bas visat en förunderlig vitalitet och framåtvilja.

Med både temperament och sakkunskap har tonsättaren *Carl-Olof Anderberg* i *Hän mot en ljudkonst* (Cavefors, 16:25) gett sig i kast med att kommentera musikens situation idag. Musikens samhällsbetydelse, dess roll för människorna och dess magra villkor är teman som lätt leder honom till överdrifter, men på det hela taget har han beklämande rätt i sina anklagelser mot publiken såväl som mot de myndigheter, som sitter på pengarna. Och när han efterlyser ansvarskänsla hos lyssnarna, den sorts intresse, som stimulerar till ärliga försök att fördomsfritt ta ställning, då instämmer man gärna. Folk dömer och fördömer musik innan den fått en chans att göra sig hörd. I konsertsalarna läggs det ner pengar och stor möda på att förbereda program med moderns musik, men när ingen kommer och hör, blir de sporadiska försöken allt glesare. Receptet, som Anderberg rekommenderar, är grundlig upprustning, vilket framför allt inbegriper ett mödosamt och systematiskt uppfostringsarbete. Kulturfernissan sitter nog beklagligt löst på många håll, musiken betraktas som en konstart för ett fåtal, absolut inte som en angelägenhet för ett helt samhälle.

Även om man inte alldeles vill acceptera allt vad författaren säger, finns det åtskilligt tänkvärt i det han har att säga om musikalisk upplevelse och om den skapande processen. Den ryggrad han personligen finner i musikutvecklingen tecknas av nam-

nen de Machault, Monteverdi, Liszt, Debussy och Schönberg. Det är en mästarföljd, som nog måste betecknas som högst originell och den ger en hel del besked om musikpersonligheten Anderberg. Att punkt tills vidare sätts vid Schönberg vittnar också om att Anderberg anammat tolvtonstekniken som den nutida musikens uttryckssätt framför andra. Och det han har att säga om tolvtonssystemets möjligheter att förläna framtidens tonkonst en meningsfullhet, som gör den till en värdig fortsättning av den »äldre musiken», är bestickande. Författaren är utan tvivel kompetent att yttra sig i frågan, han har tänkt igenom den grundligt, och det han har att säga bör kunna ge den tvivlande eller frågande god hjälp med problemen och stärka den redan troende. Det finns förresten redan så mycket i vedertagen mening god musik, som fodrats med seriell teknik, att de många högröstade belackarna borde tänka sig för, innan de gör rent hus med allt som kan stämplas som tolvton. I den stora omsmältningsprocess musiken idag genomgår, förs naturligtvis åtskilligt fram, som alltför mycket präglats av krystad experimentlusta, onödigt talträngdhet eller rent av okunnighet. Det är förtidigt att yttra sig både om den konkreta och den elektroniska musikens framtidsmöjligheter. En expansionslusta, som inte velat godkänna några stängsel, har drivit en handfull musiker, långtifrån obegäva, att finna uttrycksmedel som ger dem en oerhört mångsidigare klangapparat, än vad de traditionella instrumenten och orkestrarna kan. Men allt som görs bidrar till att klara ut begreppen. Det onyttiga kommer obönhörligt att sovas bort, det är bara så illa, att vi inte kan sitta i fridfull passivitet och likgiltighet och bestämma vad som är gott och ont. Rätten att döma tillkommer den som ödmjukt och fördomsfritt nalkas det nya. Sista instansen blir eftervärlden, ty det har väl aldrig hänt, att samtiden slutgiltigt kunnat bestämma vad som varit dess livskraftigaste arv till de efterkommande. Bengt Wallerius

VASASTADENS BOKBINDERI

Viktorigatan 6 • Tel. 11 42 40

BIBLIOTEKS- och PRIVATBAND

Leverantör till Göteborgs Stadsbibliotek,

Chalmers Tekniska Högskola, Göteborgs

Universitet, Göteborgs Museum, m fl.